

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI JOQARI
BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVACIYALAR
MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT HÁM
TURIZM MINISTRILIGI
ÓZBEKSTAN MÁMLEKETLIK KONSERVATORIYASI
NÓKIS FILIALI**

MUZÍKA HÁM KÓRKEM ÓNER XABARSHISI

ilimiy-metodikaliq jurnal

MUSÍQA VA SAN'AT AXBOROTNOMASI

Ilmiy-uslubiy jurnal

ВЕСТНИК МУЗЫКИ И ИСКУССТВА

Научно-методический журнал

BULLETIN OF MUSIC AND ART

Scientificmethodical journal

№ 1

SHOLKEMLESTIRISHI:

O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali

- Bas redaktor:** – Allanbaev Rudakiy, professor w.w.a
Bas redaktor orinbasari: – Kamalova Dilduza, filologiya ilimleri boyinsha
filosofiya doktori (PhD)
Juwapli xatker: – Gulmira Palwanova

REDKOLLEGIYA AGZALARI:

- Omonilla Rizaev** – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institut'i, professor w.w.a.
Hikmat Rajabov – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali,
professor w.w.a.
Sayyora Gafurova – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor
Oydin Abdullaeva – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor.
Qurbanbay Jarimbetov – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Alima Berdimuratova – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Ziyada Bekbergenova – OzR IA Qaraqalpaqstan bolimi, professor.
Oqilxon Ibragimov – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institut'i, professor.
Azizbek Turdiev – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis Senatm'n jaslar,
mad'niyat ham sport mas'eleleri komiteti baslig'i
orinbasari, filologiya ilimleri boyinsha filosofiya
doktori (PhD).
Allanazar Abdiev – Filologiya ilimlerinin kandidati, Qaraqalpaqstan Respublikasi
xaliq jazirshisi
Artiqbay Erejepov – Nokis qalaliq 1-sanli balalar muzika ham k'rkem oner mektebi,
pedagogika ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD).
Janabay Marziyev – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, filologiya
ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD), docent.
Iroda Mirtalipova – OzMK janindagi B.Zokirov atindagi MEKOl, k'rkem
onertanir ilimleri boyinsha filosofiya doktori (PhD).

JAMIYETLIK KENES:

Baxtiyor Sayfullaev	Najimatdin Muxameddinov
Ozodbek Nazarbekov	Najimatdin Ansatbaev
Komoliddin Urinbaev	Gulistan Annaqlicheva
Dawitbay Qurbaniyazov	Rayxan Saparova
Qalbay Turdiev	Paraxat Mamutov

MAZMUNĠ

Алланбаев Р. Миллий мәдеиятымызды рауажландыруу жолында және бир кәдем	3
--	---

MUZİKATANIŲ

Мамутов П.А. Замангәй музика тәлим системасын жетилистириуде рууыйлыктын орны	5
Пахратдинов Ш. Работа над произведением крупной формой	10
Sayidov T. D. Xonandalik ovozing fiziologik va akustik xususiyatlari	14
Мирталипова И.М. Ҳинд мусика назариясидаги товушкатор структураларига бир назар	16
Raimova D.M. O'rta Osiya musiqa cholg'ularining paydo bolish tarixi	20
Расулов М.М. Мусика, теле ва радио дастурларнинг муҳим компоненти ва композицион омили сифатида (тембр, темп, ритм, импульсивлик мисолларида)	23
Matyakubova U.G'. V-XV asrlar markaziy Osiyada musiqa madaniyatining nazariy asoslari	28

KŲRKEM ŲNER

Ражабов Х.Ж. Арсланбай Нажимов ижодига бир назар... ..	33
Matimuratov S.E. Qaraqalpaq kompozitori Kenesbay Abdullaev dōretiwshiligi haqqında	35
Qutekeeva R.A. Qaraqalpaq kōrkem ōnerinde Ilish Xojametovtın tutqan ornı	39
Allaniyazov B.Q. Muzika kōrkem ōnerinin bayteregi (<i>Kompozitor Najimatdin Muxammeddinovtın ōmiri ham dōretiwshiligi haqqında</i>)	44
Чаршемов Ж.А. «Қоблан» балетининг композицион хусусияти	48
Абдуллаева Ш.С. Труд все побеждает	57
Abatbaeva R.A. Qaraqalpaq kōrkem ōnerinde kompozitor Gayıp Demesinovtın tutqan ornı	61
Палўанова Г.А. «Аязий» драмасында кахарман характерин сәулелендириўдиц өзине тән қасийетлери	65
Палўанова Г.А. Каракалпакстанда театр режиссурасының пайда болыуындагы миллий дәреклер	68
Muxammeddinov Q. Milliy opera ham balet janrdagi tarixiy shigarmalar	71
Parmonov D.R. «Doira va urma zarbli cholg'ulari» musiqa san'atining yorqın namoyondasi	75
Каримова И.И. Традиции исполнения музыки Каракалпакского композитора Гаип Демесинова	78

ATQARIŲSHILIŲ ŲNERI

Erejepov A.A. Baqsishılıq kōrkem ōnerinde dōretilgen qosıq ham namalarını jaslar tarbiyasındaгı ahmiyeti	83
Tnıbaev P.K. Dirijyorlıq kōrkem ōnerinin turleri ham evolyuciyası	87
Шарипова А.Р., Сидикова А.М. К вопросу о фортепианном исполнительском искусстве в Узбекистане	92
Ayubov K.Z. Foniologiya va odam ovozi tasnifi	95
Ziyovutdinova Z.U. XIX asrning ikkinchi yarimida o'zbek xalq cholg'ulari ijrochiligi sohasidagi jiddiy o'zgarishlar	98
Dadaboyev X.M. Xalq cholg'ulari ansambllarini tashkil etish	100
Aliev N.G. Demli saz āsbaplar tariyxı, klassikalıq muzika ham onın būgingi kündeги tutqan ornı	102

Saidxonov A.S. Cholgʻu konsert janrı tarixı va taraqqiyoti	105
Jumabaev A.E. Qaraqalpaq kórkem ónerinde xalıq namalı qosıqlarınm tutqan orm	110

MUZIKA PEDAGOGIKASI

Xojanazarov T. Vokal pedagogikasidagi metodlardı zamanagóy pedagogikaga aylandırıw usılları	115
Ходжаметова Г.И. Задача обучения, воспитания и развития детей в музыкальной школе	117
Botirova X.T. Musıqa taʼlimi pedagogikasida oʻquvchi yoshlarni maʼnaviy-axloqiy taʼlim-tarbiyasini shakllantirish	121
Saidumarov I. Taʼlim-tarbiya va shaxsning maʼnaviy kamoloti xususida sharq allomalarining qarashlari	124
Абдисултанов Ж.Дж. Болалар мусика ва санъат мактабларида «Мусика адабиёти» фанини ўқитишда инновацион ёнлашув	128
Матёқубов Э.Г. Мусикада модулли таълим асослари	131
Najmetdinova N.I. Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida bolalarning mustaqil musiqiy faoliyatining ahamiyati va mazmuni	137
Iseev R.A. Fortepiano paninin jahon muzika oqıw procesindagi ahmiyeti ham orm	141
Dauletbaev T.K. Milliy saz asbaplarm mektep oqıwshılarma ўyretiwдин ahmiyeti	145

JÁMIYETLIK-GUMANITAR PÁNLER

Бекбергенова З.У. Қарақалпақ халық дәстаны «Қырық қыз» хэм хэзирги қарақалпақ драматургиясы	150
Утепова Т.Б. Маданиятлараро мулохот таҳлиллари Европа олимлари назарида	153
Жумашева А.Х. Интерактивные приёмы и формы проведения практических занятий	159
Саденова Г.П. Қарақалпақ паремиологиясында жақсылық концепти	163
Mambetnazarov M.K. Hoja Axmet Yassawiy hikmetlerinin jaslar tarbiyasidagi ahmiyeti	166
Марзияев Ж.К. Мақаланың публицистикалық сыпатламасы	169
Камалова Д.Э. Шығарма композициясында турмыс шынлығын сәулелендириў шеберлиги	171
Мамбетназарова Р.К. Идеино-тематические особенности жанр путешествия в Каракалпакской литературе (на примере «Путешествия в пять стран по океану» Тажсена Изимбетова)	175

JAS IZERTLEWSHILER

Paxratdinov J.A. Kop qırlı talant iyesi	180
Jumamuratova A.A. Qaraqalpaqstanda Opera janrınm tutqan orm	181
Muratbaeva A.A. Jaslardın muzikalıq intellektın asırıwda muzika sınshısı Gulmaryam Kamalovanın orm	185
Orazalieva G.S. Güllengen dawırde — Jana namalar (Jamil Charshemov dóretpeleri haqqında)	186
Segizbaeva G.Q. Qaraqalpaqstanda daslepki muzikalıq drama janrınm payda bolıwı	188

7. *Юсупова О.* Узбекское фортепианное исполнительское искусство и педагогика в годы независимости / Вопросы музыкального исполнительства и педагогики. – Выпуск VI. – Ташкент, 2009 и другие.
8. *Мартинсен К.* Индивидуальная фортепианная техника на основе звукотворческой воли. // Пер.с нем.
9. *Цыпин Г.* Исполнитель и техника. / Учеб. пособие для студ. муз.-пед. фак. и отделений высш. и сред. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 1999.

MUSIQA TA'LIMI PEDAGOGIKASIDA O'QUVCHI YOSHLARNI MA'NAVIY-AXLOQIY TA'LIM-TARBIYASINI SHAKLLANTIRISH

Botirova X.T.

Andijon davlat universiteti

Annotatsiya: Musiqa ta'limi pedagogikasida musiqa san'atiga bolani qiziqtirish, musiqa rivojlanishining dastlabki bosqichlarida pedagogika faninig musiqa pedagogikasi bilan bog'liqlik jihatlari olimlar tadqiqotlari va izlanish natijalari bilan yoritib o'tilgan. Pedagogik faoliyati davrida o'quvchilarga ta'lim-tarbiya berish bilan birga ularga fan asoslarini chuqur singdirib borish masalalari asosli ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim-tarbiya, qobiliyat, ahloq, musiqiy ijodkorlik, ijro mahorati, musiqiy kompozitsiya.

Аннотация: интерес ребенка к музыкальному искусству в педагогике музыкального образования, аспекты взаимосвязи педагогической науки с музыкальной педагогикой на начальных этапах музыкального развития освещаются исследованиями и результатами исследований ученых. В период педагогической деятельности обоснованно показаны вопросы воспитания учащихся, углубления в них основ науки.

Ключевые слова: образование-воспитание, способности, нравственность, музыкальное творчество, исполнительское мастерство, музыкальная композиция.

Annotation: in the pedagogy of music education, aspects of the child's interest in the art of music, the connection of pedagogical science with musical pedagogy in the early stages of music development are covered by the results of research and research by scientists. During the period of his pedagogical activity, issues of deep assimilation of the foundations of science were substantiated in them, along with the education and education of students.

Keywords: education-upbringing, ability, morality, musical creativity, performance skills, musical composition.

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev tarbiya haqida quyidagicha ta'rif berib o'tgan. Bizni hamisha o'ylantirib keladigan yana bir muhim masala – bu yoshlarimizning odo-axloqi, yurish-turishi, bir so'z bilan aytganda, dunyoqarashi bilan bog'liq. Bugun zamon shiddat bilan o'zgaryapti. Bu o'zgarishlarni hammadan ham ko'proq his etadigan kim – yoshlar. Mayli, yoshlar o'z davrining talablari bilan uyg'un bo'lsin. Lekin ayni paytda o'zligini ham unutmasin. Biz kimmiz, qanday ulug' zotlarning avlodimiz, degan da'vat ularning qalbida doimo aks-sado berib, o'zligiga sodiq qolishga undab tursin. Bunga nimaning hisobidan erishamiz? Tarbiya, tarbiya va faqat tarbiya hisobidan.

San'at nazariyasi va amaliyotidagi jiddiy muammolardan biri ta'lim-bu yosh avlod o'rtasida qiziqishni rivojlantirish badiiy ijod. Bu nafaqat san'at maktabi mavzusidagi darsda sodir bo'lishi kerak, shuningdek, darsdan tashqari maktab doirasida ish tizimi asosiga kirishi kerak. Bugungi kunda ushbu muammoni hal qilishda, bir qator davlat hujjatlari o'qituvchilar uchun qo'llanma bo'lib,

ular orasida eng muhimi shaxsni ma'naviy-axloqiy rivojlantirish va tarbiyalash tushunchasi turadi. Ushbu tushunchalarning asosiy qoidalari quyidagilarni qamrab oladi. Ijtimoiy ochiq maydonni tashkil yetishning ijtimoiy ahamiyati to'laqonli ma'naviy, axloqiy, badiiy rivojlanish va ta'lim o'quvchi-yoshlarni shaxsiy ijodiy o'zini o'zi anglashlari uchun sharoit yaratish. Ma'naviy-axloqiy ta'lim-tarbiyani rivojlantirish muammosini turli xil o'rganishlar misolida bir necha olimlar tadqiqotlarida ko'rib chiqilgan [1:1].

Muhokama va natijalar. Abdulla Avloniy «Intizom deb qiladurgan ibodatlarimizni, ishlarimizni har birini o'z vaqtida tartibi ila qilmoqni aytilur. Agar yer yuzida intizom bo'lmasa edi, insonlar bir daqiqa yasholmas edilar» deb ta'kidlaydi. Demak, intizom ruhimizga, fikrimizga ta'sir qiladigan xislat, tartib-odob, ma'naviy quvvatdir. Intizom yaxshi xulqlarning manbaidir. Hadisi shariflardagi ahloqqa oid ibratli, maslahatlar, hikoyatlar, asrlar davomida ajdodlarimiz hayotida tarkib topgan milliy urf-odatlar, an'analar Beruniy, Forobiy, Ahmad Yassaviy, Amir Temur, Navoiy, Bobur singari buyuk allomalar, olimlar, yozuvchilarning ahloq haqidagi ko'plab fikr-mulohazalari bugungi kunda ham oilaviy hayot uchun, har bir inson uchun qadr-qimmatini yo'qotmagan muhim tarbiyaviy ahamiyatga molikdir. Jumladan, Amir Temur ahloqi husniya – yaxshi xulqlar egasi bo'lgan. U oqil va tadbirli sarkarda sifatida odamlarni ishga tayinlashda ham, vazifasidan ozod etishda ham shoshmashosharlik va adolatsizlikka yo'l qo'ymagan, balki yetti o'lchab bir kesgan. Ulug' adibimiz Abdulla Qahhor «Yaxshi tarbiya ko'rgan odamning xislatlaridan biri shuki, bunday odam o'z faoliyatida boshqalardan bir qadam oldinga o'tsa darrov orqaga qaraydi, sheriklariga yordam qo'lini uzatadi, safini kengaytirib, yangi g'alabani ko'zlaydi», deb ta'kidlab o'tgan.

Abu Rayhon Beruniy ta'lim va tarbiyaning maqsadi, vazifalari va mavqei, inson, yosh avlodning rivojlanishi haqidagi fikrlar chin ma'noda insonparvarlik va insonshunoslik zahirida yaratilgan. Bilim va tarbiyaning tabiatga uyg'unlik tamoyillarini mutafakkirning barcha asarlarida kuzatish mumkin. U insonni tabiatning bir qismi deb ta'kidlaydi. Abdurahmon Jomiyning «Bahoriston», «Xirandnomai Iskandari», «Tuhfatul ahror» va boshqa asarlarida ilm-ma'rifat, ta'lim-tarbiya, kasb-hunar o'rganish, inson ijobiy fazilatlarini haqidagi fikrlari ifodalangan.

Alisher Navoiyning «Xazoyinul maoniy», «Mahbubul qulub» va boshqa shu singari asarlarida etuk, barkamol insonning ahloqi, ma'naviyati, o'zgalarga munosabati, iste'dodi va qobiliyati to'g'risida qimmatli mulohazalar yuritilgan. Amir Temur, Muhammad Tarag'ay Ulug'bek, Abdurahmon Jomiy, Sa'diy Sheroziy, Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur va boshqalarning ahloq haqidagi qarashlari bugungi kunda ham o'z ifodasini topgan.

T.G'ofurbekovning ta'kidlashicha, O'zbekiston musiqa madaniyatida – Mustaqillik yillarida: maxsus ta'lim an'anaviy va zamonaviy ijrochilik, musiqali teatr, simfonik musiqa, bastakorlik ijodiyoti, musiqashunoslik sohasidagi ufqiy o'zgarishlar bo'lganligi haqida o'quv qo'llanmalarida ma'lumotlar berib o'tadi [2:15].

Ta'lim tarbiyaning psixologik jihatlari B. G. Ananov asarlarida ko'rib chiqilgan. L. I. Bojovich, L. A. Gordon, V. G. Ivanov, A. G. Kovalyov, N. G. Morozova, V. N. Myasishchev, P. C. Nemov, S. L. Rubinshteyn kabi bir qator olimlar o'z ilmiy izlanishlarida ma'naviy va axloqiy tarbiyaning umumiy tushunchalari haqida asosli yoritib o'tganlar. Umumiy pedagogik tushunchalarni Amonashvili, I. F. Hyerbert, V. V. Davydov, L. V. Zankov, V. A. Suxomlinskiy, G. I. Shchukina, D. B. Yelkonin va boshqalar tadqiqotchi olimlarimizning asarlarida ko'rishimiz mumkin. Musiqa ta'limi pedagogikasi sohasida ilmiy izlanishlarni olib borgan tadqiqotchi olimlardan E. B. Abdullin, Y. B. Aliev, O. A. Apraksina, L. A. Barenboim, A. L. Gotsdiner, N. L. Grodzenskaya, V. I. Petrushin, V. G. Raznikov, V. L. Yakonyuk va boshqalarni ta'kidlash kerak.

Musiqa ta'limi pedagogikasida musiqa san'atiga bolani qiziqitmasdan turib unga musiqa sirlarini o'rgatish mumkin emas. Shuni takidlash kerakki, musiqa rivojlanishining dastlabki bosqichlarida pedagogika, musiqaga qiziqishni rivojlantirish muammosiga muhim musiqiy faoliyat turlaridan biri deb e'tibor qaratildi. Misol uchun, M. Saint-Lambert (17-asr) yaxshi o'qituvchi «o'quvchi-yoshlarni qiziqitirishning o'ziga xos siri bor» va har qanday natijaga erishish mumkin emasligini ta'kidlab o'tgan.

J.Hasanboev, H.Sariboev, G.Niyozov, O.Hasanboeva, M.Usmonboevalar pedagogika nomli o quv qo llanmalaridagi fikriga ko ra «Bola shaxsining rivojlanishi uchun faol kundalik faoliyat zarur. Faoliyat yordamidagina bola atrof-muhit bilan munosabatda bo ladi, shu orqali uning bilish qobiliyati rivojlanadi, tafakkur qilish darajasi yuksaladi, xarakter sifatleri takomillashib, kamol topadi». Har bir o qituvchi o zining pedagogik faoliyati davrida o quvchilarga ta lim-tarbiya berish bilan birga ularga fan asoslarini chuqur singdirib borishni o z oldilariga maqsad qo yishi va uni ro yobga chiqarish uchun tinmay izlanish, mehnat qila olish qobiliyatlarini, kuchli iroda va qatii xarakterini tarbiyalab borishlari lozim [3: 25].

Bax ta lim olishni quyidagicha ta riflab o tgan. Musiqiy ijodkorlikni rivojlantirish uchun, uni eng avvalo qalban his qila olish darkor, musiqani his qilmasdan turib biron musiqani shakli, turi haqida tahlil qilish qiyin. Ta lim oluvchi o quvchi-yoshlar eng avvalo ijro mahoratini tinglashni o zlarida shakllantira olshilari kerak. Ushbu tinglash mahoratini shakllantirish uchun esa kun davomida klassik musiqalarni tinglashni odat qilish kerak.

Yigirmanchi asrda B. A.Asafev, B.L.Yavorskiy, L.A.Barenboim, D.B.Kabalevskiy, O.A.Apraksina, Ye.B.Abdullin, N.A.Vetlugina, L.G.Archazhnikova, Yu.B.Aliev, A.N.Soxor, V.S.Zukerman va ko plab mashhur musiqa o qituvchilari faollikka qiziqishni rivojlantirish muammosini hal qilishadi musiqiy faoliyat tur va shakllari haqida ilmiy izlanishlar olib borishdi. Ularning asarlarida bilimlarni o zlashtirish, ko nikmalarni shakllantirish ta kidlangan va musiqiy faoliyatdagi ko nikmalar, birinchi navbatda, quyidagilarga asoslanishi kerak musiqa o zi qiziqish rivojlantirish deb ko rsatib o tishdi.

Musiqiy va kognitiv qiziqishning intellektual komponenti musiqani idrok yetish jarayonida namoyon bo ladi. Ratsional prinsip nafaqat musiqani to liq va chuqur idrok yetishni ta minlaydi, shuningdek, sharoit yaratadi faqat musiqiy va kognitiv qiziqish paydo bo lishi mumkin. Shuning uchun B.V.Asafevning so zlariga ko ra, «tomoshabinlarga musiqani oshkora qilish mantiqan to g ri deb hisoblayman, inson barcha bitmas-tuganmas boylik fikr va aqlning kuchi tovush to lqinining har bir tomchisida aks yetadi, aql-idrok irodasi bilan hayotga olib kelingan ovozli tasvirlar tizimida aralashgan» deb o z fikrni to g ri bayon etgan. Intellektual komponent ichida rivojlanish qiziqish ichida musiqa shuningdek, faol deb hisoblagan O.A.Apraksina tomonidan ta kidlangan fikr, tasavvur, e tibor ishi va bunga hissa qo shadi.

Kattalar va bolalar o rtasidagi ijodiy hamkorlikni tashkil etish vositalari.

- musiqiy kompozitsiyani yaratish tarixi haqida ma lumot;
- bastakor ijodining xususiyatlari (uning qiziqarli faktleri biografiya), bastakorning portreti yoki fotosurati;
- tahlil, badiiy va majoziiy tarkib musiqiy ish;
- janr xususiyatlari-asarning ekspressiv xususiyatlari;
- musiqachilarni talqin qilish misollari;
- o zining ijro yetuvchi konsepsiyasini taqdim yetish (talqin qilish);
- ijro yetish xususiyatlari vositalarining mujassamlashuvi.

Xulosa. Amaliyot shuni ko rsatadiki, ko pincha uzoq mashaqqatli o rganish, maxsus musiqiy kompozitsiya bolaning qiziqishini keltirib chiqarishi mumkin yoki uni bu jarayondan uzoqlashishga olib kelishi mumkin, bir so z bilan aytganda ortiqcha samarasiz mashqlar ta lim jarayoniga salbiy ta sir ko rsatish ehtimollari borligini anglatadi. Bolalar yorqin musiqiy taassurotlarni o zgartirishga muhtoj, shuning uchun shaxsiy musiqiy asarlarni puxta o rganish, turli xil musiqiy kompozitsiyalar, ularning eskizlari bilan tanishish orqali anglatib boriladi. Shunday ekan ta lim tarbiya jarayonida samarali olib borilgan ta lim jarayoni va saboqlar kelajakda yetuk kadrlarni yetishtirib chiqishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://hikmatlar.uz/quote/2102>.
2. *G ofurbekov T.* O zbekiston musiqa madaniyati. T., 2018. 15 b.
3. *Hasanboev J., Sariboev H., Niyozov G., Hasanboeva O., Usmonboev M.* Pedagogika o quv qo llanma. T., 2006. 25 b.

4. *Асафьев Б.В.* Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. 2-е изд. М., 1973.
5. *Баренбойм Л.А.* Музыкальная педагогика и исполнительство. Л., 1974.
6. Вопросы музыкальной педагогики. М., 1979. Вып.1.
7. *Джами А.* Трактат о музыке. Т., 1960.
8. *Зарипов Р.Х.* Кибернетика и музыка. М., 1971.
9. *Золтан Кодай.* Избранные статьи. М., 1982.
10. *Yo'ldosheva S.* O'zbekiston musiqa tarbiyasi va ta'limining rivojlanishi. T., 1985.:
11. *Коришнова Л.С.* Воображение и его роль в сознании. М., 1979.
12. *Личко А.Е.* Психопатии и акцентуации характера у подростков // Психология индивидуальных различий: Тексты. М., 1982.
13. *Махмудов М.И.* Организация проблемного обучения в школе. М., 1977.
14. *Платонов К.К.* О системе психологии. М., 1972.
15. *To'xtaxo'jaeva M.X, tahriri ostida.* Pedagogika nazariyasi va tarixi //– T.: «Moliya-iqtisod», 2008. – 208 b.
16. *Inoyatov U.I., Muslimov N.A., va boshq.* Pedagogika: 1000 ta savolga 1000 ta javob. 2012 y. Toshkent, «Ilm-Ziyo» nashriyoti. 12 b.t.
17. *Panjiyev Q.B., Karimova D. A., Ualieva G.I.,* - «Musiqqa madaniyati» fani o'qituvchilari uchun O'UM -T.-2017.
18. *Сергеев И.С.* Основы педагогической деятельности: Учебное пособие. – СПб.: Питер. Серия «Учебное пособие», 2004–316 с.
19. *Botirova, Xilola Tursunbaevna.* «THE PLACE OF MUSIC IN UPBRINGING OF YOUNG PEOPLE.» Science and Education 1.1 (2020): 512-517.
20. *Tursunbaevna, Botirova Khilola.* «III RENAISSANCE OF UZBEK ART AND CULTURE AND ITS GLORIOUS PATH.» Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3.5 (2022): 1973-1977.
21. *Tursunbaevna, Botirova Khilola.* «PERFORMANCE CULTURE IN INSTRUMENTAL PERFORMANCE.» Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development 3 (2022): 163-167.
22. *Tursunbaevna, Botirova Xilola.* «TEACHER AND STUDENT WORKING IN COLLABORATION
23. ON MUSIC.» CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN 2.4 (2021): 26-38.

Elektron resusrlar:

1. <https://www.int-jecse.net/abstract.php?id=2559>
 2. <https://paper.researchbib.com/view/paper/249680>
 3. <https://cyberleninka.ru/article/n/the-place-of-music-in-upbringing-of-young-people/viewer>
 4. <https://conferencea.org/index.php/conferences/article/view/844>
 5. <https://conferencea.org/index.php/conferences/article/view/830>
-

TA'LIM-TARBIYA VA SHAXSNING MA'NAVIY KAMOLOTI XUSUSIDA SHARQ ALLOMALARINING QARASHLARI

Saidumarov I.

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

Annotatsiya: Maqolada allomalarimizdan Mahmud Qashg'oriy, Abu Nasr Farobiy, Abu Ali ibn Sino, Ali ibn Abu Bakr, Najmiddin Kubro Ahmad ibn Umar ibn Muhammad Xivaqiylarning ta'lim-tarbiya va shaxsning ma'naviy kamoloti xususidagi qarashlari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: «Devonu lug'otut turk», «Al-muallim as-soniy», «Musiqqa haqida katta kitob», «Shayx ar-raisi» (Donishmandlar sardori), «Hidoya», «Kitob ash-shifo»dagi «Musiqqa ilmiga oid to'plam», «Kitob an-najot»dagi «Musiqqa bilimlarining qisqacha bayoni» bo'limi; «Donishnoma».